

El salt de la cabra

Sant Boi de Lluçanès

Ubicació

Comarca: Osona
Lloc/Adreça: Sector central del terme municipal
Emplaçament A 600 metres per pista forestal de la carretera BV-4608, punt quilomètric 2'500

Coordenades:

Latitud: 42.06367
Longitud: 2.15071
UTM Est (X): 429734
UTM Nord (Y): 4657194

Classificació

Número de fitxa 08201 - 143
Àmbit: Patrimoni immaterial
Tipologia Tradició oral
Estil / època: Contemporani
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Accés Obert
Ús actual: Científic
Titularitat Pública
Fitxes associades:
[El Vilar](#)
Autoria de la fitxa Jordi Compte i Marta Homs
Data de registre de la fitxa: dl., 13/10/2008 - 02:00

Descripció

"Un dia, de no fa pas gaires anys, per aquells verals del Vilar passava un sagalet en companyia d'una dona. Venien d'una petita masoveria dels afores de Sant Boi, a prop d'on la riera del Sorreigs comença el seu

tortuós descens cap al Ter.

La dona, d'una edat avançada, vestia saca i faldilla, amb mocador negre al cap. Era cantaire i romancera, i coneixia totes les herbes remeieres. Era una dona d'aquelles del parlar de les quals brollaven tots els coneixements de la cultura i la tradició popular, el tresor que el nostre poble ha anat teixint durant segles i que avui en dia anem perdent amb una indiferència feliç.

El sagalet, que amb prou feines traspassava la primera dècada de la seva vida, solia acompanyar sovint la seva àvia a resseguir les vores i marges dels camps per cercar menjar per al conillam que les dones de la casa engreixaven a l'entrada del mas.

Mentre passaven a la vora del Vilar i anaven omplint el cistell de plantatges, veces i lletsons, el noi et no parava mai de demanar a la seva àvia per tot el què veia: els ocells, les plantes, els arbres, els animals. Tenia un afany desmesurat per aprendre i descobrir tot el que passava al seu entorn.

? Aquesta casa és molt gran. Oi?

? Verge, si n'és de gran -contestà l'àvia-. Diuen que té tantes finestres com dies té l'any.

? És cert que són molt rics els del Vilar?

? Ho són tant, de rics, que podrien anar des de Sant Boi fins a França sense perdre el terme, i probablement no se l'haurien acabat.

? On és França?

? Ui! França és molt lluny, més enllà del Pla d'Anyella, darrera d'aquelles muntanyes.

? Si té tantes finestres com dieu, és que hi deu viure molta gent

? Valga'm Déu si n'hi viu de gent. Entre criats, cambres, mossos i tots els jornalers que s'hi apleguen, sobretot quan és temps de collita, la casa és com un petit poble. Jo diria que la més gran del Lluçanès.

? I l'amo qui és? Preguntava el minyó, cada vegada més sorprès pel que sentia.

? L'amo és tan important que té el nom més llarg de la comarca. Es diu senyor de Vilar de Pedrals de Fontcuberta i de Foix.

? Caram! Com s'ho deu fer per recordar-se de tantes paraules?

? Bé prou que se'n recorda! A la seva cambra hi té una calaixera atapeïda de papers recargolats. Pots comptar! Amb els casaments que ha fet aquesta família amb les pubilles de les cases més importants del país, i totes les propietats que tenen, els duros els vessen de les mans. Ja diuen allò que si vols saber qui són els més rics de la terra, són el Vilar de Sant Boi, el Noguer de Sagaró i l'Espona de Saderra.

? Jo he sentit a dir que els del Vilar són rics perquè van trobar un tresor amagat dins d'unes olles.

? És ben cert -contestà la padrina-. Quan jo m'hi estava de minyona les havia rentades més d'una vegada, aquestes olles, i bé prou que costava de fer-les netes. Però d'això ja fa molts anys, més val no parlar-ne.

? I per què no en voleu parlar, àvia?

? Mira, fill, hi ha coses que és millor deixar-les tal com estan.

? Va, padrineta, conteu-me la història del tresor.

Tot d'una la vella, entenedrida per la insistència del vailet, es va parar i, mentre seien tots dos sota un roure a la vora d'un torrentet a les envistes del Vilar, va començar a explicar la història del tresor.

Fa molts anys, aquesta casa no era pas més gran que qualsevol altra pairalia de la parròquia de Sant Boi, més o menys com l'Oliver, Peranoguera, Codines o Bertans.

Va passar que, sense saber per què ni com, la gent del Vilar es van assabentar que ben a prop del seu termenal hi havia un tresor amagat. No sabien on era, ni qui l'hi havia amagat, però ho tenien per certa.

Potser era dels temps de les guerres amb França, que portaven per aquestes terres la pobresa, el pillatge i la malvestat. La gent de Sant Boi va haver de suportar el menyspreu i els saquejos de la soldadesca.

Observacions:

(Continuació descripció) Qui sap si algun desesperat propietari, veient perillar els seus estalvis, es va veure obligat a enterrar-los en algun lloc del bosc i, després de morir, la seva fortuna va quedar en l'oblit.

El cas és que un dia l'amo del Vilar, decidit a qualsevol cosa per tal de trobar el tresor, marxava amb el

seu cavall a alçar figura a Barcelona.

Diuen que en aquesta ciutat, hi ha un lloc envoltat de misteri, on tenen clarividència per endevinar la veritat de les coses, els secrets més secrets i l'esdevenir de les persones. Però no a cap preu, ja que més d'un hi ha trobat el turment de la consciència, o n'ha pagat una feixuga penyora.

No obstant, la decisió era presa i el senyor del Vilar ja passava el llindar d'una fosca porta d'algun recòndit carreró de la ciutat de Barcelona. Al cap de poc, una veu tremolosa sorgida de qui sap on, deia aquestes paraules:

? El Salt de la Cabra, la soca de l'om, les olles de coure, les unces hi són.

L'endemà l'home del Vilar marxava de retorn cap a Sant Boi, i pel camí no feia més que encaparrar-se pensant en el significat de les paraules que havia dit aquella veu.

Quan ja passava a les envistes del Lluçanès, li va venir de sobte un pensament. Recordà que molt a prop de casa seva, a la vora del torrent que baixa de per enllà el pedró de l'Àngel de la Guarda, hi havia un lloc anomenat el Salt de la Cabra, justament al costat d'on s'aixecaven uns vells oms.

Però, per desventura seva, els oms eren del seu veí, l'Oliver.

Decidit com era, tot just arribar al Vilar, amb molta discreció s'afanyà a demanar a l'Oliver que li vengués els arbres en qüestió. El veí sorprenentment hi accedí.

Un cop amo dels oms, es féu acompanyar d'un mosso de la seva confiança i, en un dit i fet, a cops de destrial, van fer caure de soca-rel tots els oms del Salt de la Cabra.

De sobte, dins la soca de l'arbre més gros i de fusta més recargolada aparegueren unes olles de coure plenes a vessar d'unces d'or.

Des d'aquell dia, el Vilar fou la casa més rica de tota la contrada.

Al cap de poc temps, un estol de picapedrers, paletes i fusters es posaren a treballar durant anys per bastir aquesta fastuosa casa que avui es pot veure.

A partir de llavors, al Vilar hi feren estada prínceps i grans generals i, en temps dels carlins es convertí en caserna militar. S'hi cobraven les contribucions que servien per pagar la guerra, i, des de la sala de la casa, el Comte d'Espanya i l'intrèpid general Savalls preparaven la lluita contra els liberals.

En aquesta guerra, els del Vilar -que ja eren uns senyors molt importants- hi van invertir molts dels seus cabals. Tants com en van perdre.

Passat un temps l'hereu del Vilar va començar a pensar en la possibilitat que el tresor del Salt de la Cabra estigués incomplet. Vull dir que encara s'haguessin descuidat alguna olla enterrada en algun racó del bosc.

Per assegurar-se'n, se'n tornà a marxar altra vegada amb el seu cavall cap a Barcelona a alçar figura, en el mateix lloc misteriós on temps enrera li havia estat revelat l'amagatall del tresor. Allí va sentir de nou la mateixa veu, però aquesta vegada li digué:

? El Salt de la Cabra, la soca de l'om, les olles de coure, les unces ja no hi són. Qui té les unces? El Vilar de Sant Boi.

? I així acaba la història del tresor del Salt de la Cabra. Els del Vilar són molt rics, però ningú sap el preu que han pagat per la seva gosadia -deia la vella mentre contemplava com el sol es ponia per darrera el Purgatori

? Apa vailet! Anem, que ja és hora de munyir, i el bestiar no vol saber res de cuentos.

Tots dos emprengueren el retorn corriol avall. El noi, esbalaït encara pel que havia escoltat de la seva àvia, en volia saber més i més, i no parava mai de preguntar.

? I on era el lloc on van trobar el tresor?

? Fa una estona tu hi eres assegut a sobre: en aquella roureda on ens hem parat, vora el torrentet, abans hi creixien ufanosos els oms amb les olles enterrades a les seves soques.

Història

(Continuació descripció)

? I dieu que les havíeu vist, les olles?

? Ja t'he dit que sí, minyó. Quan jo era una mica més gran que tu m'estava al Vilar per minyona i les olles eren penjades en una lleixa de la cuina. Donya Cinteta, que era la mestressa, les volia sempre molt netes. Ella fou qui un dia m'explicà aquesta història mentre fèiem bullir la perolada per als porcs. Encara recordo la cara que feia el Tut quan sentia a parlar de les unces d'or.

? Qui era el Tut?

? El Tut era un pobre beneitó que es va passar la vida jaient a la vora del foc de la cuina del Vilar, entre argelagues, buscalls i tions. La seva única feina era mantenir encès el foc de la llar.

Tot just quan passaven el carrer de les cases noves i, una mica més avall es van parar un moment a beure aigua de la font dels Plàtans.

? Padrina, en sabeu més, de cuentos de tresors?

? Vinga, noi, afanyem-nos que, si no, arribarem a casa a les fosques."

Extreta del recull el Lluçanès màgic, explicada per Pere Juvanteny que l'havia sentit explicar per la seva àvia, Carme Musoll, nascuda l'any 1898.

Bibliografia

AADD (1998). El Lluçanès màgic. Recull de llegendes i rondalles del Lluçanès. Edicions Cossetània i Ajuntament de Sant Boi de Lluçanès.

